

Sygn. akt IV Ua 30/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2019r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia Jerzy Zalasinski (spr.)

Sędziowie: Jolanta Roszuk

del. Michał Przeworski

Protokolant st.sekr.sądowy Dorota Malewicka

po rozpoznaniu w dniu 28 listopada 2019 r. w Siedlcach

na rozprawie sprawy z wniosku J. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do wyższego zasiłku macierzyńskiego

na skutek apelacji wnioskodawczyni

od wyroku Sądu Rejonowego w Siedlcach IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 28 czerwca 2017r. sygn. akt IV U 58/17

I. zmienia zaskarżony wyrok i częściowo poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z dnia (...)2016r. w punkcie czwartym, w ten sposób, że ustala podstawę wymiaru przysługującego J. B. zasiłku macierzyńskiego w okresie od 13 lipca 2015r. do 10 lipca 2016r. na kwotę (...),60 (trzy tysiące dziewięćset osiemdziesiąt jeden złotych i sześćdziesiąt groszy) brutto;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. na rzecz J. B. kwotę 540 (pięćset czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Jolanta Roszuk J. M. (...)

Sygn. akt IV Ua 30/19 **UZASADNIENIE**

Decyzją z 7 grudnia 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. przyznał ubezpieczonej J. B. prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego od 13 lipca 2015 r. do 29 listopada 2015 r., prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego od 30 listopada 2015 r. do 10 stycznia 2016 r. i prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu rodzicielskiego od 11 stycznia 2016 r. do 10 lipca 2016 r. oraz ustalił podstawę wymiaru zasiłku macierzyńskiego za łączny okres od 13 lipca 2015 r. do 10 lipca 2016 r. w wysokości przewidzianej dla ubezpieczonych zgłoszonych do dobrowolnego ubezpieczenia

chorobowego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej z kodem ubezpieczenia 0510, najniższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe za lipiec 2015 r., tj. kwotę brutto 2.375,40 zł.

Wyrokiem z 28 czerwca 2017r. Sąd Rejonowy w Siedlcach oddalił odwołanie J. B. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z 7 grudnia 2016r. oraz zasądził od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego kwotę 180 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy ustalił, że J. B. była zatrudniona jako pracownik w Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej w W. od 1 października 2004r. do 30 czerwca 2015r. i z tego tytułu podlegała obowiązkowemu ubezpieczeniu chorobowemu. Jednocześnie od 1 sierpnia 2014r. J. B. prowadziła działalność gospodarczą i z tego tytułu podlegała jedynie ubezpieczeniu zdrowotnemu. W okresie od 24 listopada 2014r. do 30 czerwca 2015r. J. B. była niezdolna do pracy i pobierała zasiłek chorobowy. Z dniem 30 czerwca 2015r. stosunek pracy ustał z powodu ogłoszenia upadłości pracodawcy. Następnie w dniu 1 lipca 2015r. J. B. zgłosiła się do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. W dniu 13 lipca 2015 r. J. B. urodziła dziecko.

Organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do zasiłków macierzyńskich za okres od 13 lipca 2015r. do 10 lipca 2016r. z tytułu ubezpieczenia chorobowego związanego z zatrudnieniem na podstawie umowy o pracę do dnia 30 czerwca 2015r.

W przedstawionym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że odwołanie ubezpieczonej było nieuzasadnione. Podniósł, że ubezpieczona nabyła prawo do zasiłku macierzyńskiego jako osoba podlegająca dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Zgodnie z art. 48 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia chorobowego w razie choroby i macierzyństwa, w podstawie wymiaru zasiłku chorobowego przysługującego ubezpieczonemu niebędącemu pracownikiem nie może zostać uwzględnione wynagrodzenie za pracę osiągnięte w okresie 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających miesiąc, w którym powstała niezdolność do pracy. W przepisie tym posłużono się pojęciem „przychód”, a to jest rozumiane jako kwota stanowiąca podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe ubezpieczonego niebędącego pracownikiem, po odliczeniu kwoty odpowiadającej 13,71% podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie chorobowe (art. 3 pkt 4). Sąd Rejonowy przyjął także, że wykładnia językowa art. 48 ust.1 ustawy zasiłkowej, prowadzi do konkluzji, iż podstawę wymiaru zasiłku chorobowego ustala się z uwzględnieniem wyłącznie wynagrodzenia uzyskanego u płatnika składek u którego powstała niezdolność do pracy, a w razie zmiany w razie zmiany pracowniczego tytułu ubezpieczenia chorobowego na dobrowolny tytuł ubezpieczenia, dochodzi do zmiany płatnika składek na ubezpieczenie chorobowe.

Apelację od powyższego wyroku wniosła ubezpieczona, reprezentowana przez pełnomocnika. Skarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 48 ust. 1 oraz art. 36 ust. 4 w zw. z art. 52 ust. 1 ustawy zasiłkowej, jak również art. 43 tej ustawy w zw. z art. 29 ust. 1 pkt. 1 oraz art. 30 ust. 1 pkt. 1 tej ustawy w związku z art. 177 § 4 oraz 36¹ kp poprzez ich błędną wykładnię co doprowadziło do bezpodstawnego przyjęcia przez Sąd Rejonowy, iż organ rentowy zastosował właściwie najniższą podstawę wymiaru zasiłku macierzyńskiego, podczas gdy powinna być zastosowana podstawa wymiaru zasiłku przyjętego do zasiłku chorobowego u byłego pracodawcy ubezpieczonej.

W konkluzji strona apelująca wносиła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez ustalenie podstawy wymiaru zasiłku macierzyńskiego z uwzględnieniem dochodów uzyskiwanych przez ubezpieczoną z tytułu zatrudnienia w Kasie Oszczędnościowo – Kredytowej w W. w kwocie 3981 zł brutto, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

W odpowiedzi na apelację, pełnomocnik pozwanego organu rentowego wnosił o jej oddalenie i zasądzenie od strony przeciwnej kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

Wyrokiem z 1 lutego 2018r. Sąd Okręgowy w (...) oddalił apelację J. B. od wyroku Sądu Rejonowego w Siedlcach z 28 czerwca 2017r. oraz zasądził od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego kwotę 120 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję. W ocenie Sądu Okręgowego, obliczenie wysokości podstawy wymiaru

zasiłku macierzyńskiego nastąpiło w oparciu o art.49 ust.1 pkt 1 ustawy zasiłkowej w brzmieniu nadanym temu przepisowi ustawą z dnia 21 czerwca 2013r. o zmianie ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2013r. poz. 996). Powołując się zaś na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2016r. w sprawie I UK 295/15 Sąd drugiej instancji przyjął, że odpowiednie stosowanie art. 43 na podstawie art. 48 ust.2 ustawy zasiłkowej do ubezpieczonych nie będących pracownikami nie uprawnia do wyliczenia podstawy należnych im zasiłków przy uwzględnieniu wynagrodzeń uzyskiwanych przez ubezpieczonych w ramach stosunku pracy. W przekonaniu Sądu Okręgowego Sąd Rejonowy prawidłowo stwierdził, że do sytuacji ubezpieczonej nie można było zastosować podstawy wymiaru zasiłku macierzyńskiego, którego podstawą byłoby wynagrodzenie za pracę uzyskiwane w ramach umowy o pracę w Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo - Kredytowej w W., gdzie J. B. była zatrudniona od 1 października 2004r. do 30 czerwca 2015r. Dlatego Sąd Okręgowy na podstawie art.385 kpc apelację ubezpieczonej oddalił.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego wywiódł pełnomocnik ubezpieczonej, zaskarżając go w całości. W podstawach skargi wskazał na naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 48 ust. 1 i 2 , art.49 ust. 1 i 2 oraz art. 36 ust. 4 w zw. z art. 56 ust. 1 ustawy zasiłkowej, przez ich zastosowanie w sprawie na skutek błędnej wykładni tych przepisów. Ponadto naruszenie art. 43 w zw. z art. 36 i art. 29 ust. 1 pkt 1 oraz art. 30 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 52 ust. 1 ustawy zasiłkowej w zw. z art. 177 §4 kp oraz art. 36¹ kp w związku z art. 18 i 32 Konstytucji RP przez ich niezastosowanie w sprawie na skutek błędnej wykładni tych przepisów, co łącznie doprowadziło do bezpośredniego przyjęcia, że podstawa wymiaru, przysługującego ubezpieczonej zasiłku macierzyńskiego odpowiada przewidzianej dla ubezpieczonych zgłoszonych do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej z kodem ubezpieczenia 0510, najniższej podstawie wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe za lipiec 2015r., podczas gdy podstawa wymiaru tego świadczenia winna być ustalona w wysokości odpowiadającej podstawie wymiaru pobranego przez ubezpieczoną w okresie bezpośrednio poprzedzającym urodzenie dziecka zasiłku chorobowego, to jest w oparciu o osiągnięte przez nią przychody w ramach stosunku pracy, jaki łączył ją z Kasą Oszczędnościowo-Kredytową w W.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przypisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego, ewentualnie o uchylenie i zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie apelacji i zmianę wyroku Sądu Rejonowego i decyzji organu rentowego z 7 grudnia 2016r.

Wyrokiem z 10 lipca 2019r. Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Siedlcach do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego. oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W uzasadnieniu orzeczenia Sąd Najwyższy wskazał, że regulacje norm powszechnie obowiązujących, a zwłaszcza pierwszeństwo pracowniczego tytułu i następstw związanych z jego utratą w szczególnych (niezawinionych) okolicznościach, w powiązaniu z wykładnią prokonstytucyjną przepisów dotyczących ochrony macierzyństwa, obligują do przyjęcia mechanizmu wykładni prawa, zgodnie z którą podstawa wymiaru zasiłku macierzyńskiego ubezpieczonej powinna być ustalona według zasad przewidzianych w art. 30 ust. 1 pkt 1 ustawy zasiłkowej. R. legis regulacji zawartej w wymienionym przepisie od strony przedmiotowej nawiązuje bowiem do szczególnej ochrony stabilności zatrudnienia, stanowiącej jeden z fundamentów ochrony macierzyństwa i rodzicielstwa, zaś od strony podmiotowej odnosi się do pracownicy w ciąży, o której mowa w art. 177 kp. Również w tym aspekcie nawiązuje do szczególnej ochrony trwałości stosunku tej grupy podmiotów. Zgodnie z regulacją tego przepisu zasiłek macierzyński przysługuje również w razie urodzenia dziecka po ustaniu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli ubezpieczenie to ustało w okresie ciąży wskutek ogłoszenia upadłości lub likwidacji pracodawcy. Podkreślił, iż w przypadku ubezpieczonej to stosunek pracy był tytułem obowiązkowym, ale również tytułem pierwotnym w stosunku do prowadzonej działalności gospodarczej. Tytuł ten jako tytuł z pierwszeństwem (bezwzględny) i jednocześnie tytuł pierwotny stanowić powinien podstawę zastosowanej przez ustawodawcę konstrukcji ochrony ubezpieczeniowej, wyrażonej w art. 30 ustawy zasiłkowej, gdyż taki jest jego cel i funkcja, skoro chroni tak istotny aspekt prawny jakim jest ochrona macierzyństwa.

Zdaniem Sądu Najwyższego mimo, iż stosunek pracy formalnie nie istnieje, pracownica będąc w ciąży zwolniona w trybie art. 177 § 3 kp, zachowuje prawo do ochrony na dotychczasowym poziomie. Skoro od 24 listopada 2014r. do 30 czerwca 2015r. (w okresie trwania stosunku pracy) ubezpieczona była niezdolna do pracy i otrzymywała zasiłek chorobowy w określonej wysokości, to utrata pracy w warunkach uregulowanych w art. 30 ustawy zasiłkowej, z przyczyn formalnych nie może powodować – w ocenie Sądu Najwyższego – zmiany pułapu świadczeń związanych z macierzyństwem.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonej J. B. okazała się uzasadniona i skutkowałą zmianą zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z 7 grudnia 2016r. części, w jakiej organ rentowy ustalił podstawę wymiaru przysługującego ubezpieczonej zasiłku macierzyńskiego za okres od 13 lipca 2015r. do 10 lipca 2016r. na kwotę 2 375,40 złotych brutto ,tj. najniższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe za lipiec 2015r. Należy zgodzić się z apelującym, że w tym zakresie doszło do naruszenia przepisów prawa materialnego, mianowicie art. 30 ust. 1 w zw. z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1990r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa w zw. z art. 177 § 4 kp. Zgodnie z dyspozycją art. 30 ust. 1 w/w ustawy zasiłek macierzyński przysługuje również w razie urodzenia dziecka po ustaniu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli ubezpieczenie to ustalo w okresie ciąży wskutek ogłoszenia upadłości lub likwidacji pracodawcy. W ocenie Sądu Okręgowego, w świetle oceny prawnej wyrażonej w wyroku Sądu Najwyższego, przyjęć należało, że podstawa wymiaru zasiłku macierzyńskiego przysługującego ubezpieczonej za łączny okres od 13 lipca 2015r. do 10 lipca 2016r. powinna być ustalona na kwotę 3 981,60 złotych brutto ,tj. w oparciu o osiągnane przez ubezpieczoną dochody w ramach stosunku pracy jaki łączył ją z Kasą Oszczędnościowo – Kredytową w W.. W ustalonym stanie faktycznym bezsporne jest, iż ubezpieczona w okresie od 24 listopada 2014r. do 30 czerwca 2015r. była niezdolna do pracy w związku z ciążą i pobierała zasiłek chorobowy z tytułu zatrudnienia. N. jest również, że w dniu 30 czerwca 2015r. jej stosunek pracy z ubezpieczoną uległ rozwiązaniu z powodu ogłoszenia upadłości likwidacyjnej zakładu pracy w trybie przepisów ustawy z 13 marca 2003r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracownika oraz, że w dniu 1 lipca 2015r. wymieniona zgłosiła się do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. W dniu 13 lipca 2015r. ubezpieczona urodziła dziecko. W okolicznościach sprawy, organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do zasiłku macierzyńskiego za w/w okres z tytułu ubezpieczenia chorobowego związanego z zatrudnieniem na podstawie umowy o pracę do 30 czerwca 2015r. W świetle powyższych ustaleń takie działanie organu rentowego było nieuprawnione. Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Najwyższego z którego wynika, że ubezpieczona będąc w ciąży zwolniona w trybie art. 177 § 3 kp, zachowuje prawo do ochrony na dotychczasowym poziomie, pomimo, że stosunek pracy formalnie nie istnieje. Sąd Rejonowy całkowicie pominął, że ubezpieczona w okresie ciąży była objęta zasadą szczególnej ochrony trwałości stosunku pracy. Ten mechanizm aktywizuje art. 30 ustawy zasiłkowej, co stanowi wyjątek od ogólnej właściwości ochrony ubezpieczeniowej jaką jest to, że zdarzenia uzasadniające ochronę muszą zaistnieć w czasie trwania ubezpieczenia. Mając na uwadze szczególne uzasadnienie tej regulacji, a także to, że utrata tytułu do ubezpieczenia chorobowego jest konsekwencją wystąpienia szczególnych okoliczności – niezależnych i niezawinionych przez ubezpieczoną, analizę spornego zagadnienia na gruncie przedmiotowej sprawy, należy dokonać przez pryzmat aksjologii i funkcji jakie mają spełniać zasiłki związane z urodzeniem i wychowaniem dziecka. Uwzględnić przy tym należy, że wolą ustawodawcy jest zabezpieczenie na poziomie wyznaczonym dotychczasowym wynagrodzeniem pracownicy w okresie ciąży, z którą stosunek pracy rozwiązano na podstawie art. 177 § 3 kp. Wbrew twierdzeniom Sądu Rejonowego w okolicznościach sprawy nie można przyjąć, że podstawę wymiaru zasiłku chorobowego ubezpieczonej stanowi wynagrodzenie uzyskane u płatnika składek u którego powstała niezdolność do pracy. Nie może ująć uwadze, że tak obliczona podstawa wymiaru zasiłku macierzyńskiego w sposób niekorzystny kształtuje sytuację ubezpieczonych (kobiet), które w okresie trwania stosunku pracy podejmowały dodatkową aktywność zawodową, w porównaniu do tych ubezpieczonych (kobiet), które pracę świadczyły jedynie w ramach stosunku pracy. Ubezpieczona nie może ponosić bowiem negatywnych konsekwencji swojej dodatkowej aktywności zawodowej. Przyjęcie podstawy zasiłku obliczonej przez organ rentowy spowodowałoby, że ubezpieczona utrzymałaby zasiłek macierzyński w niższej wysokości, aniżeli obliczony z uwzględnieniem wysokości uzyskiwanych

dochodów z tytułu zatrudnienia w Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej w W.. Zdaniem Sądu ubezpieczona nie może ponosić negatywnych konsekwencji swojej dodatkowej aktywności zawodowej. W związku z powyższym Sąd drugiej instancji przyjął, że w okolicznościach przedmiotowej sprawy podstawa zasiłku macierzyńskiego przysługującego ubezpieczonej za okres od 13 lipca 2015r. do 10 lipca 2016r. stanowi kwotę 3 981,60 złotych brutto. Dlatego uwzględniając apelację ubezpieczonej Sąd Okręgowy na podstawie art.386§1 kpc zmienił zaskarżony wyrok i orzekł jak w pkt I.

O kosztach procesu Sąd orzekł zgodnie z wynikiem sprawy na podstawie art.98§1 i 3 kpc w zw. z art.99 kpc. Na zasądzoną od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej kwotę 540 złotych składają koszty zastępstwa procesowego za pierwszą i drugą instancję oraz przed Sądem Najwyższym w wysokości określonej w §9 ust.2 i §10 ust.1 pkt 1 i ust. 4 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015r. poz. 1804) w wysokości odpowiednio 180 złotych, 120 złotych oraz 240 złotych.

Jolanta Roszuk J. M. (...)